

GALLO-ROMEINSE TUMULI TE NIEL-BIJ-SINT-TRUIDEN

Tijdens de maanden juli tot september 1977 hadden wij de gelegenheid twee tumuli in het *Tombos* te Niel te onderzoeken (fig. 38). Het bos heeft reeds jaren de plaats geruimd voor een prachtige boomgaard die eigendom is van de Heer Emiel Baugniet uit Niel en kadastraal ingeschreven staat onder sectie B, nr. 37e (kadastrakaart van 1962). Het hoogste punt ligt 105 m boven de zeespiegel.

Beide tumuli werden in 1863, toen ze nog niet afgevlakt waren, door H. Schuermans onderzocht (²⁶). De meest noordelijk gelegen tom had alsdan

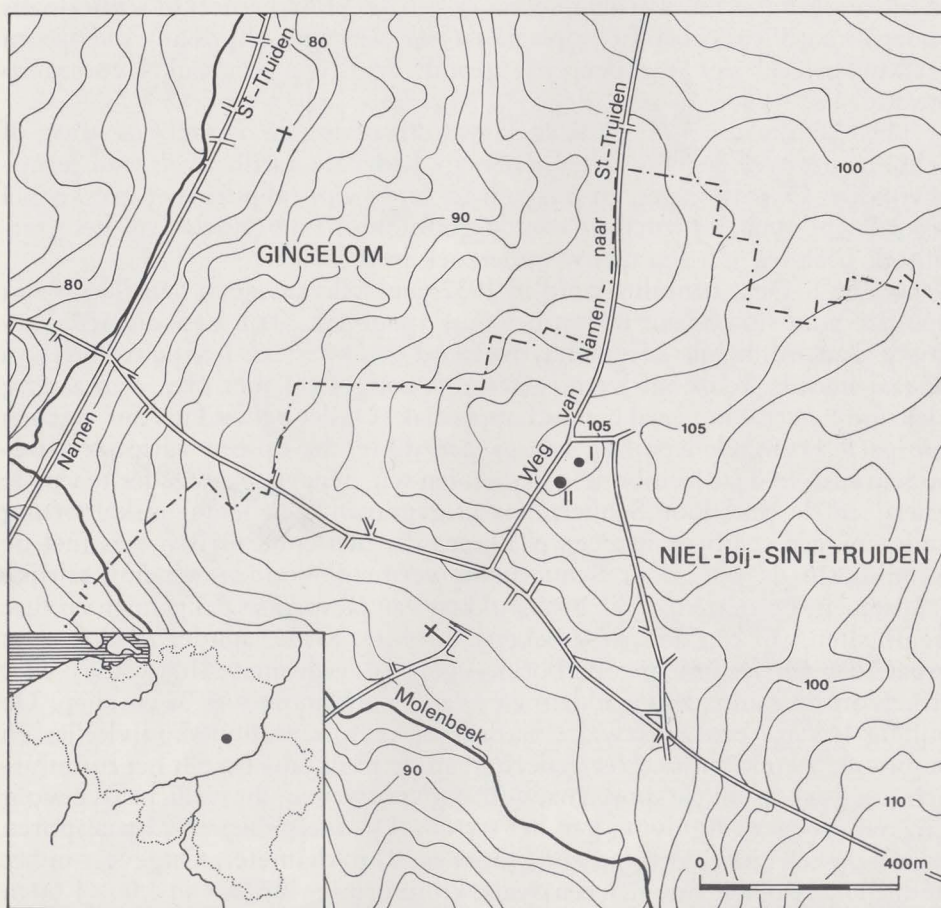

Fig. 38. Situatiekaart van de tumuli.

²⁶ Fouilles dans les deux tombes du Tombosch à Niel (Saint-Trond), *Bull. Comm. roy. d'Art et d'Arch.* 4, 1865.

een basis-diameter van ca. 19 m en een hoogte van 3,16 m. Bovenop stond een oude, robuuste eik die alle bomen uit de omtrek domineerde. Om het centrum van de aardheuvel te bereiken liet Schuermans van uit de westkant een galerij graven. Na weinige dagen stootten zijn arbeiders op een brandplaats en wat verder op een parallelvormige kuil van 2,35 à 2,50×2,00 m en 2,50 m diepte, die zuidwest-noordoost gericht was. Bij het uitdiepen van deze put stootte men eerst op een aslaag, waartussen zich geoxydeerde nagels, een aantal potscherven, een munt van Marcus Aurelius en brokstukken van Romeinse *tegulae* bevonden. Wat dieper werd een tweede aslaag aangesneden, waartussen blokken zandsteen, bronzen nageltjes en allerlei fragmenten van aarden, bronzen en glazen voorwerpen lagen, evenals menselijke en dierlijke beenderresten. De tweede tumulus had in 1863 een basisdiameter van ca. 26 m en een hoogte van 5 m. Bij het onderzoek van deze tom bemerkte Schuermans onder de aardheuvel een brandplaats en een vierkante uitgraving die op een grafkuil geleek, vol met beroerde grond, doch die geen enkel voorwerp bevatte.

Het resultaat van dit onderzoek was dus gering en dan rees de vraag of Schuermans wel degelijk alle elementen onder de aardheuvels had teruggevonden. Om die reden en ook omdat hij in zijn rapport met geen enkel woord rept over de structuur van de grafmonumenten noch over het grafritueel, besloten wij een nieuw onderzoek in te stellen.

TUMULUS I. Deze tumulus werd in 1932 genivelleerd, doch behield op zijn hoogste punt nog 88 cm boven het oud oppervlak. Zijn basisdiameter bedroeg oorspronkelijk 20 m. Het resterend gedeelte van het heuvellichaam bestaat hoofdzakelijk uit leem, plaatselijk aangevuld met klei. Een zandig kleibandje overdekt veelal het oud oppervlak. Onder het oud niveau, ligt een compacte bruingele leemlaag van ca. 2 m dikte, die op een witgrijze zandbodem rust. In deze leembodem herkenden wij, benevens een gedeelte van de galerij en de put door Schuermans uitgegraven, een klein, cirkelvormig kuiltje en een segment van een paalkrans die niet concentrisch was met de tumulus. In de put, door Schuermans vermeld, vonden wij nog talrijke zandstenen, beroeste nagels, brokstukken van Romeinse dakpannen en drie fragmenten van een gevernist bekertje in witte aarde, zonder rand en met groef, dat versierd is met barbotine-opleg (tweede helft IIde eeuw). Het cirkelvormig kuiltje had een diameter van ca. 45 cm en was 32 cm diep. De vulling bevatte een grijszwarte aarde met verspreide houtskoolvlokjes en verbrande leemklontjes. Het gedeelte van de paalkrans buiten het tumuluslichaam was, op enkele sporen na, volledig verdwenen, dit wellicht als gevolg van een vroegere afgraving van het terrein. De overgebleven 21 paalsporen wijzen op een cirkelvormige aanleg met ca. 21 m diameter. Ongeveer in het midden hiervan tekende zich een ovale, komvormige kuil af van 2,00×1,60 m en 25 cm diepte. Deze was opgevuld met veelal uitgeloopte leem en bevatte geen enkele potscherf noch enig houtskoolvlokje. Onmiddellijk buiten het tumuluslichaam werden nog vier kleine putten en een heel grote, rechthoekige kuil aangesneden.

TUMULUS II. Deze tumulus, de *Hinnevestom* genaamd, ligt op 45 m afstand

van de vorige. Hij werd reeds ettelijke jaren vóór 1932 genivelleerd. Zijn hoogste punt reikte nog 1,50 m boven het oud oppervlak. Dit resterend gedeelte is samengesteld uit leem, plaatselijk aangevuld met grijze klei en is door talrijke vosseholen gestoord. Evenals bij de eerste tumulus bestaat de onderliggende bodem uit een twee meter dikke leemlaag die, veelal door keien gescheiden, op een zandbodem rust. Benevens de galerij door Schuermans uitgegraven, werden onder het oud niveau nog een paar ondiepe kuilen aangetroffen, die bij het uitdiepen niets opleverden. De merkwaardigste vondst was echter een grote vierkante grafkamer met ca. 3,50 m zijde uit zandsteen van de streek opgebouwd, die noordoost-zuidwest gericht was (fig. 39). De wanden hadden een breedte van ca. 40 cm. De aflijning van de

Fig. 39. De stenen grafkamer van tumulus II.

kamer vertoonde zich reeds op 1,15 m onder het huidig oppervlak en ging nog 2 m dieper. Langs boven was ze omzeggens geheel opgevuld met leem waartussen verspreide kleibrokken, enkele houtskoolvlokjes en blokken zandsteen die van boven van de wanden naar binnen waren afgevallen. De eerste aardewerkscherven verschenen op ongeveer 1 m boven de kamerbodem. Naarmate er dieper gegraven werd, kwamen er meer en meer te voorschijn. Van deze scherven was er niet één verbrand. Op de bodem zelf lagen twee volledig, doch deels gebroken borden, een ijzeren schaar met bronzen handvat en een versierd bronzen uiteinde van een sleutel. Met het schervenmateriaal konden een zevental stuks vaatwerk gerestaureerd worden, die alle uit de tweede helft van de IIde eeuw dateren. Benevens de twee borden op de bodem van de kamer vonden wij in de noordelijke uithoek van de kamer nog een hoeveelheid houtas en houtskool, vermengd met 140 g gecremeerde beenderresten, voortkomende van een vrouw van ca. 30 jaar.

Met Schuermans mogen we schrijven dat de twee tumuli van Niel reeds lang vóór 1863 grondig geplunderd waren.

G. V. LUX, W. THYSSEN